

Іванова В.Л.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри музичного мистецтва
ВП «МФ КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТА-МУЗИКАНТА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У процесі професійної адаптації «самореалізація постає як цільовий проміжний етап у нескінченному процесі самовдосконалення, що створює нові прагнення і потреби у процесі самовдосконалення особистості на більш високому рівні» [6, с.162].

Не підлягає перегляду аксіома, що для успішної самореалізації в професійній діяльності найважливішим чинником є фахова підготовка музиканта, яка має бути глибокою і різнобічною. Тобто, втілюючи свої творчі прагнення, наприклад, в царині сольного виконавства, студент повинен чітко усвідомлювати, що протягом тривалої музичної кар'єри творчі пріоритети будуть неодноразово змінюватись. Тож, виявляться затребуваними знання і навички з суміжних музичних спеціалізацій.

Пояснимо на прикладі творчої біографії видатного українського скрипаля Богодара Которовича. У 1971 році, ще під час навчання в консерваторії, він стає переможцем Міжнародного скрипичного конкурсу ім. Н. Паганіні, перспективним і знайомим скрипалем-солістом. В 1984 році він створює камерний ансамбль «Київські солісти», де виявляє себе вже як ансамблевий музикант і диригент. Одночасно веде музично-педагогічну діяльність як професор консерваторії.

Відтак, музиканту в професійній діяльності треба бути підготовленим до розширення кваліфікаційних меж, до діяльності в суміжних або й у віддалених від основної спеціальності музичних напрямках, стати «професійно мобільним».

Звичайно, єдиної схеми для самореалізації творчої особистості не існує. Але константною є така тенденція: кожний знайомий виконавець, диригент, композитор у певний період життя залучається до музично-педагогічної діяльності, формує власну школу, передає досвід новому поколінню музикантів.

Як зазначав Д. Ойстрах, «Педагогічна діяльність є органічним продовженням виконавської, бо щільно пов'язана з нею. Педагогіка є унікальною творчою лабораторією, де індивідуальний досвід артиста набуває найбільш загального характеру, де на складні питання інтерпретації, виразності, технології знаходяться у спільному пошуку необхідні, часто незвідані, оригінальні відповіді» [1, с. 11].

Очевидно, що студент, озброєний професійними знаннями і навичками в різних напрямках музичної діяльності, зможе краще адаптуватись на ринку праці. Музиканту-інструменталісту бажано, крім спеціального інструменту, всебічно опанувати курси диригування, інструментознавства, музично-теоретичні дисципліни, музичну педагогіку тощо.

Існує хибна думка, що процес адаптації і самореалізації в професії розпочинається з моменту працевлаштування. Ми вважаємо, що ще під час навчання студента-музиканта у ВНЗ треба всебічно опрацювати такі пріоритетні питання:

- визначити творчі прагнення студента щодо його подальшої професійної діяльності;
- оцінити реальну спроможність студента щодо досягнення бажаного результату;
- вивчити можливості ринку праці щодо подальшого працевлаштування випускника на роботу за фахом.

Тож, викладачі і студенти в процесі опанування професійними знаннями і навичками повинні мати постійну націленість на досягнення успіху в професії і, за необхідності, уточнювати, корегувати, узгоджувати творчі прагнення з реальними можливостями, об'єктивно оцінювати професійні перспективи.

І.С. Кон підтверджує, що «схильності, здібності та інтереси беруть участь тільки на першому етапі вибору професії. Вагу має обмірковане професійне самовизначення»[3].

Отже, підготовку майбутнього фахівця до адаптації на ринку праці, в культурно-освітньому соціумі, до професійної діяльності треба цілеспрямовано і послідовно проводити під педагогічним супроводом ще на етапі навчання студента у ВНЗ.

Велике значення у професійній орієнтації студентів факультету мистецтв має навчальна практика в культурно-освітніх закладах і мистецьких колективах. В ході практики відбувається адаптація студентів до різних видів професійної діяльності та безпосереднє ознайомлення з її змістом, особливостями і соціальними функціями, водночас формується певний практичний досвід. Навчальна практика, як складова фахової підготовки музиканта, охоплює всі роки навчання в університеті, проводиться у визначений навчальними планами час, будується на принципах комплектності і цілісного характеру діяльності і поділяється на навчальні курси: ознайомча практика, організаційна практика, виконавська практика, педагогічна практика.

Ознайомча практика – перший етап наскрізної практичної підготовки майбутнього фахівця. Вона розширює уявлення студентів про форми і методи роботи на всіх напрямках функціонування музичного мистецтва; сприяє усвідомленню його соціального значення і формуванню стійкого інтересу до майбутньої професії; вчить акумулювати і систематизувати інформацію про різні види музичної діяльності; сприяє формуванню у студента уявлення про особисте професійне самовизначення.

Організаційна практика – другий етап наскрізної практичної підготовки майбутніх спеціалістів. Під час її проходження студенти набувають організаційних навичок, які допоможуть їм в майбутньому організувати навчальний процес, сформувати художній колектив; спланувати творчу та навчально-виховну роботу; проводити концерти, музичні конкурси, фестивалі та інші культурно-мистецькі заходи. Метою організаційної практики є ознайомлення з організаційними основами функціонування культурно-освітнього закладу (творчого колективу); виховання готовності до прийняття власних організаційних і творчих рішень; перевірка професійної готовності до майбутньої самостійної роботи.

Виконавська практика – один з найбільш тривалих видів наскрізної практики, в ході якої студенти опановують специфіку музичної виконавської діяльності; закріплюють практичні уміння і навички, здобуті в процесі навчання; оволодівають навичками сценічного сольного виконавства в реальних концертних умовах; вчаться налагоджувати музично-комунікативний контакт зі слухачами. Особиста участь музиканта у концертах дозволяє йому об'єктивно оцінити свої виконавські можливості і визначити роль і місце сольного виконавства в майбутній професійній діяльності.

Педагогічна практика – один з етапів наскрізної практики, де відбувається адаптація студентів до реальних умов професійної діяльності у якості викладача; практичне засвоєння методики викладання фахових дисциплін; пізнання особливостей індивідуального розвитку учня з урахуванням його здібностей, вікових особливостей, психологічних характеристик. Водночас, студент перевіряє себе на готовність до музично-педагогічної діяльності, що дозволить йому в професійній адаптації і самореалізації.

Як приклад, наведемо змістовне наповнення практики студентів I курсу кафедри музичного мистецтва Миколаївської філії КНУКіМу 2017-2018 навчальному році. Структурний компонент практики – індивідуальна та колективна діяльність студентів. Педагогічні методи – аналітичний та конструктивний. Аналітичний компонент практики складається із спостереження, вивчення і аналізу досвіду культурно-освітньої роботи. Конструктивний компонент – отримання додаткової інформації про відвідані заклади мистецького спрямування; вивчення репертуарних планів і методичної літератури; налагодження творчих контактів з працівниками культурно-освітніх закладів і керівниками творчих колективів; аналіз власних спостережень та оцінка відвіданих занять, заходів.

До першого блоку практики увійшли відвідування навчальних занять в дитячих музичних школах, коледжі культури і мистецтв та музичному училищі. При відвідуванні занять з фаху перевага надавалась тим музичним інструментам, на яких навчається студент. Студенти вокально-хорової спеціалізації мали можливість відвідати заняття з різних жанрів вокалу (класичного, народного, джазового) і сформувати уявлення про особливості вокального виконавства в кожному з цих стилів.

Так, в ДМШ№5 були відвідані заняття з теорії музики (викл. Кузьменко О.П.); репетиційне заняття хору молодшої групи (викл. Кротенко Л.В.); репетиційне заняття ансамблю гітаристів (викл. Павліщева Л.Б.), а також індивідуальні заняття з флейти (викл. Крупняк С.С.), кларнету (викл. Пономарьов С.І.), гітари (викл. Павліщева Л.Б.) та вокалу (викл. Кротенко Л. В.).

Коледж культури і мистецтв: репетиції оркестру народних інструментів (керівник Комінарець О.В.); академічного хору (керівник Островська Т.В.); народного хору (кер. Затурян А.І.); заняття з академічного та народного вокалу (викл. Жадік Н.Г.); оркестрове диригування (викл. Комінарець О.В.).

Вище музичне училище. Репетиція джаз оркестру (кер. Алексєєв В.В.); оркестр народних інструментів (кер. Луук О.В.), джаз вокал (викл. Алексєєва Т.С.); кларнет (викл. Чепур О.М.); акордеон (викл. Стиркул Є.М.); скрипка (викл. Богма Т.О.); репетиція академічного хору (викл. Черепухін Ю.О.).

Другий навчальний блок – вивчення професійної музичної майстерності в мистецьких колективах. Студентами були відвідані концерти: естрадного оркестру (грудень); хору ім. Фоміних (грудень); джаз оркестру під керівництвом Алексєєва В'ячеслава (січень); новорічний концерт в ДМШ№1 ім. М. Римського-Корсакова (грудень).

Третій навчальний блок – ознайомлення з мистецьким життям Миколаєва. Були відвідані театри з музичними виставами: Миколаївський академічний драматичний театр – вистава-шоу «Коляда в місті N»; Миколаївський академічний музично-драматичний театр – рок-опера «Біла ворона».

Для збагачення інтелектуального розвитку, студенти відвідали Миколаївський краєзнавчий музей та художній музей ім. В.Верещагіна.

Всі спостереження студенти фіксували в своїх робочих зошитах і вносили в щоденник практики. Щотижня керівник практики зі студентами обговорювали результати спостережень, узгоджували оцінки і висновки.

За період навчальної практики у студентів формуються вміння і навички професійної діяльності, розвивається інтелектуальні, емоційні, вольної якості. Кінцевою метою навчальної практики є формування сталого потягу до виявлення себе у майбутній професійній музичній діяльності.

Отже, навчальний заклад культури і мистецтв має значні педагогічні можливості щодо здійснення планомірної, послідовної роботи (як в ході навчального процесу, так і під час навчальної практики) з підготовки молодого фахівця до подальшої професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Григорьев В.Ю. Некоторые черты педагогической системы Д.Ойстраха. /Музыкальное исполнительство и педагогика. Сб. ст. Сост. Т.Гайдамович

/Ю.В.Григорьев // журн. «Человек. Культура. Город», 2007, №2 (42). – М., 1991. – С. 5–35.

2. Кирнарская Д.К. Психология специальных способностей. Музыкальные способности [Текст] / Д.К. Кирнарская. – М.: Таланты – XXI век, 2004. С. 496

3. Кон И.С. Психология ранней юности / И.С. Кон. – М.: Просвещение, 1999. – 216 с.

4. Лебедев В.И. Личность в экстремальных условиях. – М.: Политиздат, 1989. – 304 с.

5. Психология в управлении человеческими ресурсами: учебное пособие / за ред. Т.С. Кабаченко. – СПб.: Питер, 2003. – 400 с.

6. Тимошенко Н.Є. Професійна самореалізація як один із компонентів професійного самовдосконалення особистості. // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 121(II), - 2013. – С.161-163.

Каргузов К.М.,

директор Науково-педагогічної бібліотеки
м. Миколаєва

ФОРМУВАННЯ МЕДІЙНОЇ КУЛЬТУРИ БІБЛІОТЕКАРЯ

Сьогодні в вітчизняному освітньому просторі багато часу приділяється формуванню медіакомпетентності особистості. Так у «Концепції впровадження медіа-освіти в Україні» ще в 2010 році зазначалося, що стрімкий розвиток у сучасному світі ІКТ та ЗМІ ставить перед національною освітою завдання цілеспрямованої підготовки особистості до взаємодії з ними. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. Це спричиняє зниженню в суспільстві імунітету до соціально шкідливих інформаційних впливів. Відтак в Україні постала гостра потреба в розвитку медіаосвіти, одне з головних завдань якої полягає в запобіганні вразливості людини до медіанасильства і медіаманіпуляцій, втечі від реальності в лабіринти віртуального світу, поширенню медіазалежностей. У багатьох країнах медіаосвіта функціонує як система, що стала невід'ємною частиною, з одного боку, загальноосвітньої підготовки молоді, з другого – масових інформаційних процесів. У Концепції зазначається, що медіаосвіта є чинником конкурентоспроможності економіки, нерозривно пов'язана з розвитком демократії в умовах інформаційного суспільства.

Глобалізація сприяє тому, що сприйняття події населенням значною мірою залежить від того, як її подають медіа. На жаль, ЗМІ ніколи не відрізнялися належною відповідальністю: матеріали часто не перевіряють, вони